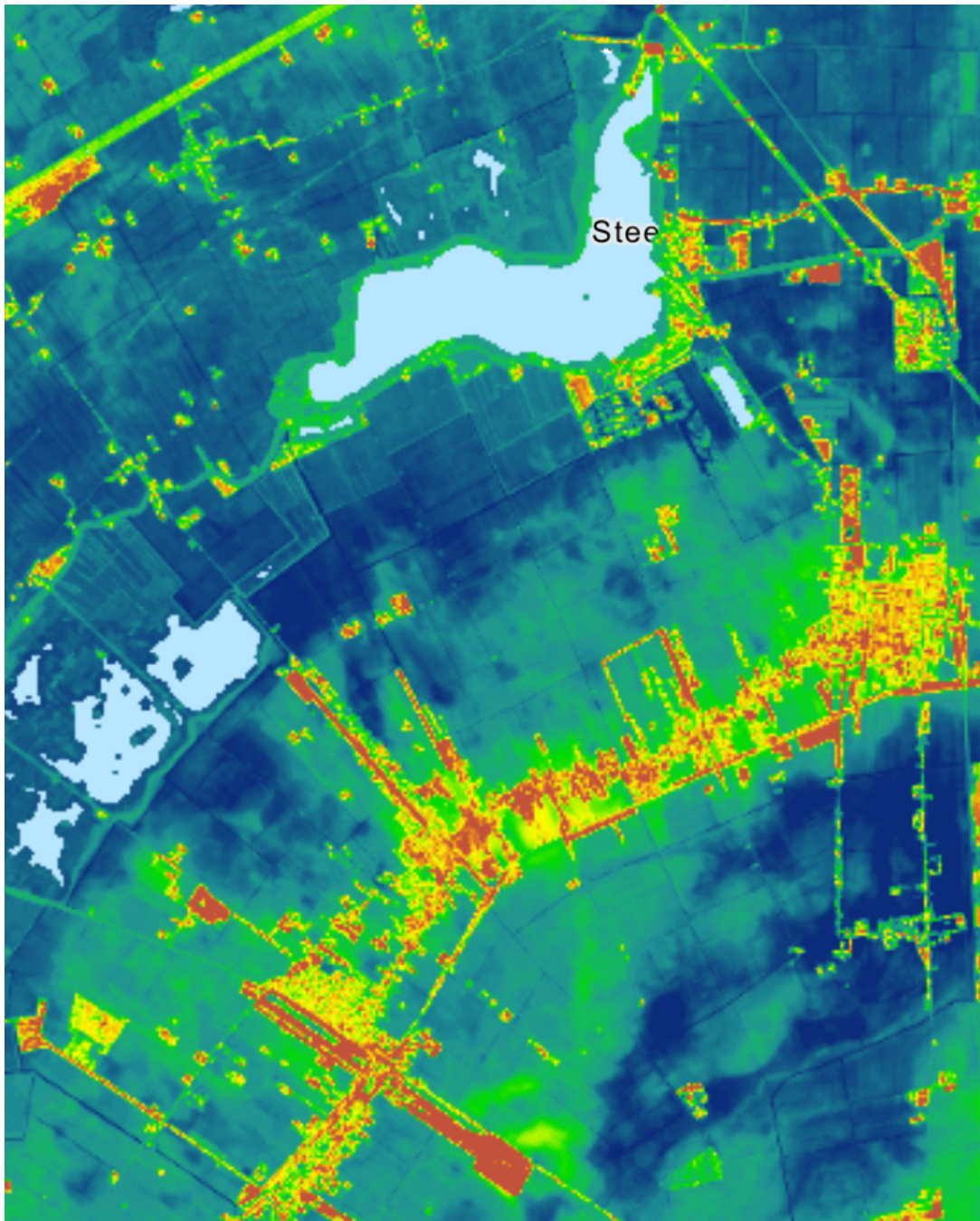

Infobestand etappe 9 Kloosterpad Groningen Steendam Slochteren

Op de hoogte kaart hiernaast zijn het Dannemeer en Schildmeer goed als laagte te herkennen. De bebouwing ligt typisch op een verhoogde zandrug. Het omliggend gebied is door ontwenning en turfwinning flink ingedaald.

Steendam.

De plaats is genoemd naar een stenen dam die hier in de tweede helft van de 18e eeuw is aangelegd. Dit gebeurde om te voorkomen dat de dijk rond het Schildmeer, die hier tevens als weg diende, vanwege de drassige ondergrond werd ondermijnd. Vanaf 1772 is in de kerkelijke registers sprake van landbouwers die bij de Steendam wonen.

Bij de stenen dam mondde de Burgwatering uit in het Schildmeer. In 1800 werd hier een nieuwe houten brug aangelegd, die in 1858 werd vervangen door een stenen duiker. Ook verrees hier in 1803 een poldermolen voor het westelijke deel van Tjuchem, later Steendamerpolder genoemd.

Tetjehorn.

Aan het Schildmeer ligt Tetjehorn, het grootste rietmoeras van Groningen. Dit natuurgebied biedt een thuis aan diverse vogels zoals roerdomp, baardmannetje en zeearend. Vanaf de uitkijktoren geniet je van het uitzicht.

Schildmeer.

Het meer heeft een gemiddelde diepte van 1,5 meter en heeft een oppervlakte van 284 hectare. Het grootste deel van de oevers van het meer is natuurgebied.

Het Schildmeer bestond oorspronkelijk uit een of twee meerstallen die in een hoogveengebied lagen en verbonden waren door het Schildmaar (ook wel Schiltmaar of de Schilt genoemd), dat rond 1870 werd vergraven tot het Afwateringskanaal van Duurswold. Deze meerstallen waren wel veel kleiner dan het huidige meer. Door de overwegende zuidwestenwind kalfden de oevers steeds verder af en ontstond een in zuidwest-noordoostelijke richting georiënteerd meer. Mogelijk werd dit proces nog versneld door veenaafgravingen. De oorspronkelijke ontginning van dit veengebied gebeurde waarschijnlijk vanuit de dorpenrij Siddeburen-Schildwolde-Hellum. Het grondgebied van deze dorpen zette zich aan de andere zijde van het meer voort, wat ook blijkt uit de sloten aan beide zijden van het meer die (met name in Hellum) in elkaars verlengde lagen. Ook komt het tot uitdrukking in de naam 't Over Schildt voor de polder ten westen van het meer en in de dorpsnaam Overschild. Omdat de strokenverkaveling zich doorzet aan beide zijden van het meer en zich daar dus niks van het water aan lijkt te trekken, is wel gesteld dat het meer moet zijn ontstaan na de verkaveling, tussen de 10e en 12e eeuw

Dannemeer.

De totale oppervlakte van het meer is 525 hectare. Het Dannemeer vormt onderdeel van het natuurgebied Midden-Groningen, ook bekend onder de naam 't Roegwold en vormt de belangrijkste schakel van de ecologische hoofdstructuur van de provincie Groningen.

Het meer is aangelegd in het diepste deel van de provincie. Het maaiveld ligt hier op gemiddeld 1,5 meter onder NAP. De aanleg startte in 2010. In 2012 werd het eerste deel opgeleverd tussen Slochterdiep en Slochtermeentweg. In 2014 werd de aanleg van het moerasgebied voltooid. Het Dannemeer moet volgens hoofdbeheerder Staatsbosbeheer met name voorzien in het natuurdoeltype 'veenmoeras'; een combinatie van plasdrasgebieden, stukken riet, zegge en ruigte, broekbossen en open watergebieden. In het meer zijn twee 'vosvrije eilanden' gerealiseerd waar watervogels en moerasvogels veilig moeten kunnen broeden. 's Winters staat het meer grotendeels onder water. In de zomer ligt het waterpeil lager. Het is de bedoeling dat het gebied grotendeels 'door de natuur wordt gestuurd', waaronder wordt verstaan dat beheersmaatregelen zoals plaggen en maaien zoveel mogelijk achterwege moeten blijven, maar andere beheersmaatregelen wel worden uitgevoerd, zoals de inzet van grote grazers en kunstmatige peildynamiek (in de winter een hoog waterpeil, in de zomer laag). De naam Dannemeer (ook Douwmeer, Dammeer of Daltemeer) verwijst naar een drooggevalle meerstal dat volgens Kornelis ter Laan gelegen was nabij het Schildmaar (het latere Afwateringskanaal) onder Schildwolde.

Meerstal.

Een meerstal is een natuurlijk gevormde plas in actief, levend hoogveengebied. Een meerstal vormt zich door de groei van een hoge veenbult in de naaste omgeving, die zijn water loost op een lagere, vaak zanderig gebleven plek. Vaak, maar niet altijd, werd het water uit het hoogveen via meerstallen en vervolgens door veenriviertjes afgevoerd.

De term meerstal is ontstaan in de veengebieden van Noordoost-Nederland. Een voorbeeld hiervan was het Bellingwoldermeer. In de Peel in Noord-Brabant gebruikte men voor zo'n plas de term doodlegger (ook wel doodleger of doolegger).

Pelgrimeren
in Groningen

Overbos.

Het overbos, dat van zuiver agrarisch karakter is en enkele boerderijen binnen zijn grenzen bevat, bestaat uit de door bosstroken geflankeerde gezichtslaan in de as, de Boslaan genaamd, en door houtwallen en bosstroken omgeven weilanden te weerszijden daarvan.

Slochteren.

De gemeente Slochteren heeft een lintbebouwing die in grote lijnen een zandrug volgt. Deze is als restant van de ijstijd overgebleven. Andere overblijfselen daarvan vindt men in de vorm van pingoruïnes en een keileemrug in Schildwolde. Op deze laatste is de Juffertoren gebouwd, uniek vanwege haar geheel gemetselde spits. In 1959 verkreeg de gemeente Slochteren grote bekendheid door de vondst van aardgas in de bodem. De eerste vondst werd gedaan bij het nabijgelegen Kolham. De aardgasbel van Slochteren bleek zeer groot te zijn: 2.700 miljard m³ en is de belangrijkste voor de aardgaswinning in Nederland. Deze vormt de basis voor de positie van het land als belangrijke internationale aardgasleverancier. Inmiddels weten we welke desastreuze gevolgen deze minbouw heeft gekregen voor Groningen. De eerste euforie uit de jaren zestig heeft plaats gemaakt voor een grote desillusie onder de Groningers.

De Fraeylemaborg: een van de best bewaarde borgen in Groningen.

De borg is gelegen in een ongeveer 31 hectare groot landgoed, in aanleg hoofdzakelijk daterend uit de 19e eeuw. Het parkbos is in het begin van de 19e eeuw gewijzigd in de romantische Engelse-landschapsstijl. Het tuincomplex wordt gedragen door een lange hoofdas die door de statige oprijlaan extra nadruk krijgt. Op het voorterrein bevindt zich het schathuis, waarin een restaurant gevestigd is. Aan de andere kant staat het koetshuis met paardenstal en oranjerie. De borg wordt bekroond door een toren met twee klokken. Het beheer van de borg wordt gevoerd door de Stichting Landgoed Fraeylemaborg, waarin deelnemen de provincie Groningen en de Gerrit van Houten Stichting. Uit onderzoek in 2004 is gebleken dat de huidige borg in elk geval vóór 1300 als steenhuis moet zijn gebouwd. Waarschijnlijk was het destijds meer een versterkte opslagplaats, die vermoedelijk bij een boerderij behoorde. In de kroniek van Bloemhof wordt eerst gesproken over twee adellijke families in Slochteren; de Snelgers en (in 1290) de Haijinga's (ook Heigienga's of Hag(g)inga's). Mogelijk dat een van beiden dit steenhuis bezat, maar hiervoor zijn verder geen aanwijzingen. De eerste vermelding met zekerheid is in 1465 als sprake is van een edele heerd, de Fraeylemaheerd.